

Sófár

2007. 03. 30.

א - a Nyíregyházi Zsidó Hitközség lapja - עתון של הקהילה היהודית בנירעגיהאזא

A szemtanúk fültanúi

Izraeli katonák a Páva utcai zsinagógában (Cikkünk a következő oldalon.)

TOVÁBBI CIKKEINKBŐL: A délvidéki vérengzés ■ Hegyalja megújult zsinagógája ■ A második nemzedék ■ Tisztelgés Begin emléke előtt ■ Virágzó izraeli gazdaság ■ Ádár havi ünnepek ■

A szemtanúk fültanúi

A „Szemtanúk egyenruhában“ program keretében az Izraeli Hadsereg (CÁHÁL) rendszeresen szervez európai körutazást fiatal katonák részére, mely során az Izraelben született fiatalok jobban megismerhetik a Holokauszt helyszíneit és a gálut zsidóságát. Ennek a körutazásnak a keretében (és nem a március 15-ei rendcsinálás érdekében, ahogy ez jobbos körökben felröppent) érkezett március 10-e és 11-ére eső hétvégén Budapestre mintegy kétszáz izraeli katona, többségük tiszthelyettes. A Szochnut lehetőséget biztosított arra, hogy vasárnap az érdeklődők találkozhassanak a katonákkal a budapesti Grand Hungaria Hotelben, és megismerkedhessenek velük, illetve kérdéseket tegyenek fel nekik. A rendezvényen a Nyíregyházi Zsidó Hitközség is képviseltette magát.

A magyar sajtó híreit hallgatva nézve, talán sokak szemében az izraeli katonák kegyetlen, durva, goromba alakok. Bár száz-egynéhány katonából nehéz következtetni egy hadseregbe, az uniformisba öltözött vendégek bennünket is megleptek. Amikor leültünk ahhoz az asztalhoz, ahol már vagy tíz, idősebb-fiatalabb izraeli katona várt ránk, széles mosollyal, meleg barátsággal köszöntöttek minket. Egytől-egyig mindannyian jóvágású, nemes jellemet sugárzó, elegendő egyenruhájukban jól feszítő fiatalok, többnyire férfiak, de hölgyek is.

A legközlékenyebb közöttük a 25 éves Roi volt, aki pilótaként szolgál a CÁHÁL-ban. Megismerhettük Slomit is, aki a harci járművek karbantartásáért felelős. Az egyetlen férfi, aki nem viselt egyenruhát, bár ő is szolgált a hadseregben, az ötvenen

felüli Joáv volt. Az ok, amiért civilben volt, szomorú.

Öt és fél éve történt. Harmincas éveiben járó fia, Ráz, egy háromtagú egység parancsnokaként azt a feladatot kapta, hogy terrorista akciókat akadályozzon meg. Azon a napon, Jeruzsálemtől nem messze egy kiszáradt folyó szűk medrében létesített úton álltak őrséget. Egyszer négy palesztin terrorista érkezett egy Fiat Puntóval. Ráz és az egyik társa, megállította az autót, hogy ellenőrizze az utasokat. Harmadik társuk a katonai dzsipben maradt. Ahogy Ráz megállt a vezető mellett, és felszólította, hogy állítsa le a motort, és mutassa az iratait, a sofőr mögötti terrorista az ölében elrejtett gépfegyverből azonnal tüzet nyitott rá. Semmi esélye nem volt...

Ilyen esetben, mikor az izraeli katonák elvesztik gyermeküket, leszerelhetnek. Ezért volt Joáv civilben.

A magyar sajtóban rendszeresen az jelenik meg, hogy az Izraeli hadsereg civileket gyilkol - meséltük a katonáknak. Higgyétek el, - mondta Roi, a pilóta, - ha a CÁHÁL nem foglalkozott volna a civil áldozatokkal, a libanoni helyzetet egy hét alatt megoldottuk volna! Sajnos azonban elkerülhetetlen az, hogy egy olyan helyen, ahol a terroristák a rakétáikat civilek lakásaiban, sőt konyháiban tartják, az ellencsapásnak civil áldozatai is legyenek.

Az Izraeli Hadsereg rendszeresen röplapokkal figyelmeztette a libanoni lakosságot, hogy hol készül légi csapást végrehajtani a Hezbollah állásai ellen, amit rendszerint falvakban, civil otthonok közelében helyeztek el - folytatta a fiatal pilóta. Sajnos arról tudomásunk van, hogy a Hezbollah aktivistái egyszerűen nem

engedték, hogy a civilek elmeneküljenek, hanem arra kényszerítették őket, hogy a veszélyes zónában maradjanak. Gyakorlatilag élő pajzsként használták őket.

A libanoni válság gyors megoldását az is nehezítette, mesélték a katonák, hogy Izrael sem volt egységes a katonai akcióval kapcsolatban. A CÁHÁL-nak két fronton kellett háborúznia. Az egyik Dél-Libanon volt, a másik pedig az izraeli média. Sokan úgy tartották otthon is, hogy eltűztek a megelőző csapások.

Higgyétek el, - kapcsolódott be Joáv a beszélgetésbe, - hogy az izraeli katonák között a civilek védelme alapelv. Aztán elmesélte, hogy mikor azok a palesztin terroristák, akik meggyilkolták a fiát, elmenekültek, a harmadik katona, aki a dzsipben ült, tüzet nyithatott volna rájuk, de hirtelen megjelent az úton egy teherautó, rajta palesztin utasokkal. A katona nem mert tüzelni, nehogy civil áldozatok is legyenek.

A beszélgetés után a Páva utcai zsinagógában tartottak megemlékezést a 174 fős katonai küldöttség tagjai a Soá áldozatairól, melyen beszédet mondott többek között David Admon, Izrael Államának budapesti nagykövete is. Ezt követően Ilán Hárári dandártábornok, a küldöttség vezetője Izrael és a gálutban élő zsidóság kapcsolatának erősítését hangsúlyozta.

A Tórát tartó katona, az izraeli zászlók, hat gyertya meggyújtása a hatmillió áldozat emlékére, a Kádís, a Kél málé ráchámim, a magyar és az izraeli himnusz eléneklése, majd a sófárfúvás bensőséges tartalmat adott a gyönyörű zsinagóga falai között megrendezett ünnepségnek. A szemtanúk emlékeztek, hogy jobban megérthessék Izraelt. ■

Izrael csak a Soával érthető meg

A délvidéki vérengzés

Jugoszlávia 1941. áprilisi német megtámadása után a magyar csapatok megszállták a Bácskát, a baranyai háromszöget, a Mura és a Dráva között fekvő Muraközt és Muravidéket. A Bácska és a baranyai háromszög a Délvidék nevet kapta. A kormányzó csalódott, mert Hitler - ígérete ellenére - a Bánátot nem adta át Magyarországnak.

A megszállás és a közigazgatás ellen tiltakozó lakosság megfélemlítésére a Sajkás vidéken csendőr kötelékek erőszakos akciókat hajtottak végre.

Más vélemény szerint a karhatalmi akciókat a Honvéd Vezérkar kezdeményezte, bizonyítandó, hogy a magyar alakulatok a Bácskában biztosítják a közrendet, míg a Bánátban a németek nem tudnak a partizánok ellen hatékonyan fellépni. Arra számítottak, hogy a németek ezért a Bánátot is átadják a magyar hatóságoknak.

1942. január 4-én Zsablya községben és környékén Fóthy F. cs. ezredes vezetésével a csendőrök házról-házra haladva razziáztak, e közben hat csendőr vesztette életét. Az eredménytelen akció miatt Fóthy erősítést kért. A HM Deák L. ezredes vezetésével 3 gyalogzászlóaljat vezényelt a helyszínre. Közben itt - hat partizán kivégzése után

- a rend helyreállt. Deák és Fóthy dezinformálták feletteseiket, miszerint a környéken heves harcok folynak. A most már megerősített csendőralakulatok a kijelölt településeket körülzárták és a lakosságot módszeresen lemészárolták. Zsablyán 653, Csurogon 869 főt. Titelen például az elfogottakat arra kényszerítették, hogy meztelenül ugorjanak a Tiszába, az áldozatok fejét addig ütötték bunkósbotokkal míg elnyelte őket a jeges víz.

12-én a megtorló akciókat Újvidékre és több más délvidéki helységekre is kiterjesztették. Újvidéken az Uspenski temetőben és a sportstadionban az áldozatokat meztelenül futásra kényszerítették, azzal, hogy a leggyorsabbakat életben hagyják. Amint a tömeg futni kezdett, mindenkit legéppuskáztak.

A legvéresebb jelenetek a Duna-parti strandon játszódtak le. A lefogottakat kivégzésükig a mínusz 30 fokos hidegben meztelenül várakoztatták. A Duna jegét robbantással felszaggatták, majd a Dunába lőtték a szerencsétleneket...

Szemanuk szerint főleg a gyermekek rimáncodtak hóhéraiknak, végezzenek velük minél előbb, a hideg annyira kibírhatalatlan volt. A vérfürdő valódi méretei (közel 1000 fő) csak akkor váltak láthatóvá, amikor a jég elolvadt és az áldozatok tetemei a felszínre úsztak.

A délvidéki razziát a Vezérkari Főnök január 22-én leállította, de az öldöklés tovább tartott január 30-ig. Ezt követően a Vezérkari Főnökség külön bírósága további 323 helyi lakost akasztatott fel.

A mészárlás részletei csak a kijárási tilalom feloldása után váltak ismerté, amikor itteniek Budapestre menekülhettek. A felsőházban gróf Zichy János, a képviselőházban Bajcsy-Zsilinszky Endre követelték az ügy kivizsgálását. A kormány még 1942-ben kiküldött egy bizottságot, de annak megállapítása

szerint a lemészárolt szerbek és zsidók partizánok voltak.

Bárdossy leváltása kellett ahhoz, hogy 1943 decemberében(!) eljárást kezdeményezzenek a vérengzés vezető tisztejei ellen. A vádirat szerint a Délvidéken végrehajtott tisztogatási akció áldozatainak száma 3309 fő, közülük közel 1000 fő zsidó, 141 kisgyermek, 299 nő és öreg. A valós létszám azóta sem állapítható meg pontosan. Az áldozatok Csurog, Óbecse, Temerin, Titel, Újvidék és Zsablya lakóin túl, további mintegy 10 település és környéke lakosságából tevődtek össze.

A hadbíróóság 3 katonát (Deák L., Grassy J. és Feketehalmy-Czeydner F.) és 12 csendőrtisztet [Báthory G., Budur K., Csáky J., Fóthy F., Gál L., Gerencsér M., Horkay J., Kecskovics B., Képiró S.(!), Kun I., Stepán L. és Zöldy M.] vont felelőségre. Az ítéletek: Feketehalmy: 15 év, Grassy: 14 év, Deák: 13 év, Zöldy: 11 év, négyen 10 év, a többiek kevesebb időtartamú börtönbüntetést kaptak.

Mivel valamennyien szabadlábban védekezhettek a négy fővádlott Bécsbe a Gestapo-hoz szökött. Innen két hónap múlva a német megszálló csapatokkal együtt tértek vissza az országba. Jelentkeztek szolgálattételre, az új bíróság visszavonta elfogatási parancsukat, megszüntette ellenük az eljárást és visszaadta rendfokozataikat. A gyilkosok, a katonák magasabb beosztást kaptak, a csendőrök pedig aktívan kivették részüket a magyar Endlösung végrehajtásában.

A délvidéki hóhérok közül Feketehalmy-Czeydner, Grassyt és Zöldyt a háború után a magyar és a jugoszláv bíróság egyaránt halálra ítélte. Az ítéleteket Jugoszláviában 1942. januári büntetteik helyszínén hajtották végre rajtuk.

Helyreigazítás

A Sófár előző számában, Kovács László, „65 éve tartották a Wannseei Konferenciát” című írása második bekezdésének második mondata hibásan jelent meg. A mondat helyesen: „A dachauit 1933. március 20-án (!) maga Himmler nyitotta meg.” A cikk szerzőjétől és az olvasóktól szíves elnézésüket kérjük!

Szerkesztőség

Kovács László

Hegyalja megújult zsinagógája

2006 augusztusában adták át a most már méltó állapotban tartott, de évekig hanyattatott sorsú tokaji zsinagógát. Régebben szomorúan kellett megállapítani, hogy a zsinagóga épületének állapota egyre csak romlik, sorsa gazdátlan.

A fordulatot az hozta, hogy Tokaj 400 millió Ft uniós támogatást nyert el a zsinagóga felújításához, mely a munkálatok költségének 90%-át fedezte - olvasható a www.multkor.hu internetes oldalán. A fennmaradó költséget az önkormányzat állta.

Mivel Tokajban már zsidó hitközség nincs, az impozáns épület zsinagógaként nem működhet, hanem

amint az sok vidéki zsinagóga sorsa, kulturális és konferenciaközpontként funkcionál tovább.

A zsinagógában három emeletet alakítottak ki. A földszinten és a karzaton kétszázötven fő kísérelheti figyelemmel a kulturális előadást. A tetőtérben kapott helyet a konferenciaterem, ahol szintén kétszázötven fős hallgatóság részére van hely.

A zsinagóga előtere kellemes hangulatú parkocská szökőkúttal, padokkal. Az épület a mozgáskorlátozottak

számára teljesen akadálymentes.

Tokaj elsősorban kulturális rendezvényeket, komolyzenei koncerteket, kamaraszínházi előadásokat tervez a zsinagógában - reméljük, az épület múltjához méltóan. ■

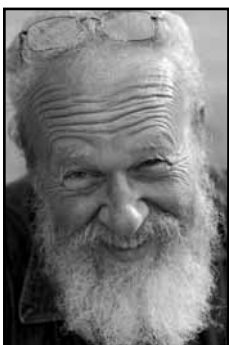
fotó: www.tokaj-turizmus.hu

A tokaji zsinagóga régen...

...és ma

A második nemzedék

A címbeli szó-összetétel minden magarázatot feleslegessé tesz Izraelben, egyértelműen a vészkorszak túlélőinek gyerekeit jelöli. Azt a nemzedéket, amelynek tagjai

mára szülőkké, sőt, nagyszülőkké váltak, és a mai napig magukkal hordozzák a családi tragédiák emlékeit. Az én nemzedékem.

Apám szinte egyáltalán nem beszélt a munkaszolgálatról, ahonnan megnyomorodva jött vissza. Fivére is a túlélők között volt (hazatért, akartam írni, de a fahégyarmati szülőházban már más lakott, akit csak nagy huzavona árán lehetett kiköltöztetni), három lánytestvérük és egyikük kislánya azonban nem. Ők a család tizenhárom tagjával együtt Auschwitzban maradtak.

Ezt a kifejezést többször hallottam gyerekkoromban, de mivel elhangzását minden esetben mély csend követte (legalábbis

a jelenlétemben), sokáig nem értettem. Gyerekes fantáziával a legkülönfélébb dolgokat gondoltam. Olykor úgy értelmeztem magamban, hogy a csend az ottmaradtak iránti bizonyos nehezítést takar. Aztán volt, hogy úgy éreztem: Auschwitzban maradni nem lehetett rossz, mert lám, milyen szeretettel ejtik ki ezeket a neveket.

Aztán jött a film, pontosabban az előzményei. 12-13 éves lehettem

akkor. Velünk élt Lajos, nagyanyám unokatestvére, nálunk lakott, mióta az eszemet tudtam. Az első felesége és a kislánya Auschwitzban maradtak - titkon egy kicsit haragudtam rájuk, miért nincsenek Lajos mellett, aki sose tudta visszatartani a könnyeit, ha kiejtette a nevüket.

Egyszer csak felbolydult a család nyugalma, és mint rövidesen kiderült, nem csak a mi családunké. Egy Éva Krcz nevű, lengyel keresztény házaspár által örökbe fogadott és felnevelt lány elkezdte keresni biológiai szüleit. Két-három évesen az A-5116 számot tetoválták a karjára - mert Évát oda hurcolták, Auschwitzba, amiről akkor már tudtam egyet s más, persze nem a családtól. Lajos, mint a többi zsidó, aki elvesztette a kislányát, meg volt győződve róla, hogy most megtalálta. Következtek a bizonygatások - mert egyértelmű bizonyításra az akkori eljárásokkal talán nem is volt lehetőség. Lajos

meg tudnám mutatni, melyik páholyban. Mikor a beszédek után megjelentek az első képek - úgy emlékszem, valami bogáncsféle növényről kúszott fel a kamera az „Arbait macht frei“ feliratra, de lehet, hogy ezt a később látott fotók alapján képzelem -, én felálltam és hazamentem.

Aztán annyiban maradt a dolog. Éva kijelentette, hogy ha meg is találta volna az igazi szülőket, akkor sem hagyná ott Lengyelországot és azt a házaspárt, amelyik felnevelte. Én meg részben utáltam, amiért így felkavarta Lajost, részben meg örültem, amiért nem vitte el tőlünk.

Évtizedekkel később ezt a történetet akartam elmesélni Jeruzsálemben egy munkatársamnak. Tudod - mondtam -, a magyarban nincs rá szó, milyen rokonom volt Lajos, héberül is csak így tudom mondani: nagyanyám unokatestvére, de mivel ez elég cirkalmas, mindig úgy emleget-

tem: a nagybátyám. Ne is magyarázd - intett le az ismerősöm. A mi családunk marokkói, nekik nem esett bántódásuk, de a feleségem németországi csal-

ládjában - mármint akik túléltek - természetes volt, hogy minden távoli rokont nagynéninek és nagybácsinak tituláltak, mivel az „igaziakat“ kiirtották...

Izraelben, ha kimondod: dor sheni (második nemzedék), mindenki tudja, mi az: az a nemzedék, amely magával cipeli a családi tragédiák emlékeit: az én nemzedékem.

„Izraelben, ha kimondod: dor sheni (második nemzedék), mindenki tudja, mi az...“

elutazott Lengyelországba, aztán Éva jött Nyíregyházára, aztán jöttek hozzánk a filmesek erdőnyi kábelrel és reflektorokkal, meg az auschwitzi múzeumból Tadeusz Szimansky, aki rengeteg töltött káposztát evett meg rengeteg kenyérrel, és nézegették a fényképeket, aztán Hajdúszoboszlóra is elmentünk Évával, és Lajos a fellegekben járt. Aztán a Béke moziban bemutatták a filmet, ott ült az egész család, ha meglenne még a mozi,

Tisztelgés Begin emléke előtt

Tizenöt évvel ezelőtt, 1992. március 9-én hunyt el Izrael hatodik miniszterelnöke, Menachem Begin, az Ország legnagyobb vezetőinek egyike. Elévülhetetlen érdemei között szerepel a felszabadító háborúban betöltött szerepe az Ecel parancsnokaként, az első, szomszédos arab állammal kötött békeszerződés aláírása, és a napjainkban egyre inkább értékelt katonai akció elrendelése, amelyben Izrael lebombázta az épülő iraki atomerőművet.

1979 februárjában vette át a hatalmat Iránban Khomeini ajatollah, aminek következményeként az Egyesült Államok úgy döntött, hogy visszalép az F 16-os harci gépek Teheránnak tervezett eladásától. Ehelyett a gépeket Izraelnek ajánlották fel megvételre, és néhány hónappal később meg is érkezett az első négy F 16-os.

Egy évvel később izraeli harci pilóták már a bevetést gyakorolták,

akkor is beérte különféle hatástalan elítélő nyilatkozatokkal... Mellesleg: az erőművet Osirakról, az egyiptomi halálistenről nevezték el, de miután lelkes francia támogatással épült, az irakiak csak „óh, Chirac!”-nak becézték...

Begin kénytelen volt többször elhagyni a támadást, többek között az akkori ellenzék vezetője, Simon Peresz tiltakozása miatt. Végül 1981. június 7-én került sor az akcióra. Szándékosan időzítették vasárnapra a támadást, hogy a lehető legkisebb veszteséget okozzanak emberéletbe. (Emlékezetes, hogy Begin kezdetől fogva ezt a politikát követte: 1946-ban, a brit katonai parancsnokság fellegváraként használt jeruzsálemi King David hotel felrobbantásakor is el akarta kerülni a vérengzést, és nem rajta múlt, hogy az angolok a figyelmeztetés után sem ürítették ki a szállót.)

’81 június 7-én tehát útnak indult két négyes kötelékből álló F 16-os raj

F 15-ösök kíséretében, melyek célja a támadás fedezése és a radarok megzavarása volt. A célpontig vezető 1100 kilométeres utat a gépek Jordániát déli irányból megkerülve, Szaud-Arábia légterén

Camp David-ben Jimmy Carter-rel és Anvar Szadat-tal

természetesen anélkül, hogy a célpontról tudomásuk lett volna. A világ persze akkor is tudott az Irakban épülő atomerőműről, és

áthaladva, igen alacsony repülésben tették meg. A konvencionális bombákkal végrehajtott akció teljes sikerrel járt, az erőműben sikerült helyre-

Menachem Begin

fotók: www.wikipedia.org

hozhatatlan károkat okozni. Egy francia tanácsadó és tíz iraki katona szerepelt az áldozatok listáján.

Az akciót szinte az egész világ elítélte, szokatlan módon az Egyesült Államok is. Az ENSz Biztonsági Tanácsának elítélő nyilatkozatát Reagan elnök utasítására Washington is támogatta.

Az a Begin, aki három évvel korábban Béke Nobel-díjat kapott az Egyiptommal kötött camp david-i egyezmény aláírásáért, kegyvesztett lett a világ szemében.

Izraelben az a szokás, hogy ha híreket mondanak a rádióban, a buszsofőr felhangosítja az adást. Emlékszem, pont egy buszon utaztam, mikor bejelentették Begin halálát. Sosem felejttem el a buszban támadt döbönt csendet a gyász hír hallatán.

Erecben nagy-nagy szeretettel emlékeznek a mai napig a legnagyobbak egyikére.

Somos Péter

Virágzó izraeli gazdaság

Az izraeli gazdaság megtartotta 2006-ban is a már három éve szakadatlan, 5% feletti növekedési ütemét a palesztin zavargások, valamint a tavalyi dél-libanoni háború ellenére - jelent meg Abraham Ra-

binovich elemzése a The Washington Times internetes oldalán február végén.

A jeruzsálemi Központi Statisztikai Hivatal jelentése szerint a háború költségei a vártakkal ellentétben nem érték el a GDP 1%-át, hanem csupán a 0,3%-át tették ki, melynek köszönhetően a növekedés 2006-ban megmaradhatott az 5,1%-os szinten.

Az elmúlt három év során produkált erős növekedés egyben jelentős külföldi befektetéssel is párosult, melyet szemmel láthatóan nem befolyásolt a palesztin területeken dúló erőszak, és az izraeliek ellen időnként kiújuló támadások.

Négy hónappal a libanoni háború után Ehud Olmert izraeli miniszterelnök egy decemberi beszédében kijelentette,

hogy Izrael gazdasága még sosem működött ilyen jól. „Ez az első év az ország történelmében, amikor az export dollármilliárdokkal haladta meg az importot.” - mondta a kormányfő.

Az országok gazdaságát ötéves átlagos GDP növekedés alapján rangsoroló The Economist Izraelt a világ öt leggyorsabban növekedő piaci közé sorolta. Az elmúlt 20 évben Izrael 12 helyet lépett előre a '80-as évek 48. leg-

nagyobb gazdaságú országának pozíciójából a 2001-es év 36. helyére. Ezalatt az időszak alatt két palesztin intifáda, és két libanoni háború sújtotta az országot, nem is beszélve az 1991-es Öbölháborúról, mely során számos iraki rakéta érte el az országot.

A Standard & Poor's nemzetközi rangsoroló ügynökség Izrael pozícióját stabilról pozitívrá emelve kijelentette, hogy vizsgálata „kimutatta Izrael közfinanszírozása és gazdasága geopolitikai nehézségekkel kapcsolatos, javított rugalmasságát három éves fiskális konszolidáció és erős gazdasági növekedést követően.”

Izrael azonban nem úszta meg hadserege fenntartására és fegyvereinek fejlesztésére fordított biztonsági kiadásainak negatív következményét. Bár az utóbbi hat évben az egy főre számolt GDP 15 000 USD-ről 18 700 USD-re növekedett, a biztonságpolitikai kiadások nélkül ez ma 22 500 USD lenne.

Mindemellett a zsidó állam tavaly

rekord összegű, 20 milliárd USA dollár értékű külföldi befektetést vonzott, ideértve például az amerikai Warren Buffet 4 milliárdos befektetését a precíziós műszereket gyártó Iscar Metalworking vállalatba. Ez volt Mr. Buffet első befektetése az Egyesült Államokon kívül, melyet egy, a libanoni határtól pár mérföldre lévő üzemben valósítottak meg.

Két hónappal a háború kirobbanását követően azt az ipari parkot rakétatalálat érte, ahol az Iscar ezen üzeme van. Bár sok munkavállaló a háború alatt nem dolgozott, mivel a

családja biztonságáról kellett gondoskodnia, az üzemben nem állt le a munka.

„Egy szállítmányt se mondtunk le” - nyilatkozta a vállalat egyik vezetője. „A világ más részein lévő ügyfeleinknek nem

fotó: www.iscar.com

Az Iscar egyik gyártelepe

volt háború.”

A legtöbb külföldi befektetés a high-tech piacot érinti, melyen Izrael élen jár. Ez egy olyan kivételes terület, mely a biztonsági helyzetből hasznot húz, hiszen számos izraeli technikai újítás katonai fejlesztésekből származik.

A tel avivi tőzsde, mely viszonylag stabil maradt a háború folyamán, a csapások be-

TEL-AVIV STOCK EXCHANGE

szüntetése óta 25%-os növekedést mutatott annak ellenére, hogy nyárra újabb összecsapásokat jósolnak a Hezbollah-hal, és talán Szíriával, nem is beszélve az iráni fenyegetésről.

Egy óra a bíróságon

Mondják, vannak zsidó szakmák. Izraelben állítólag több az újságíró, mint a lapolvasó. Az is megérne továbbá egy tanulmányt, hogy miért volt annyi híres fotográfus zsidó. Nos, én sem kerültem el a papírformát: a fentiek „kontár” művelése mellett, jogász lettem. Úgy gondoltam, szétnézhetnénk, mi újság manapság a bíróságokon...

Már régen eldöntöttem, hogy ha tárgyalásra kell mennem, akkor nem centizem ki a kezdő időpontot, mivel ha valamilyen oknál fogva nem talál-nám meg időben a tárgyalótermet, akkor első tárgyalás és felperesi státus esetén ez még akár komoly problémát is jelenthet. Bár aznap ilyen veszély nem fenyegetett, már nyolc óra után pár perccel beléptem a nyíregyházi Törvényszék épületébe, hogy a fél kilences tárgyalást ne hagyjam le.

Természetesen itt is biztonsági őrök vizsgálják át az érkezők táskáit és ruházatát. Emlékszem, amikor 2001. szeptemberében joghallgató voltam, és a gyakorlatomat töltöttem a megyei bíróságon, 2001. szeptember 11-én ez az átvizsgálás még elég laza volt. 2001. szeptember 12-én ellenben megdöbbenve láttam, hogy hosszan kígyózó sor áll a bejáratnál. Mindenkit alaposan átvizsgáltak, hátha az Al Kaida a new yorki World Trade Center után a nyíregyházi bíróság épületét fogja felrobbantani.

Nos, azóta a beléptető kapun hasonlóan nehéz átjutni. A biztonsági őr érdeklődik is, hogy fegyverek vannak-e nálam, mire én azt kérdezem vissza, hogy hova rakhatom őket...

Az elővigyázatosságom felesleges volt, mivel rögtön megtaláltam a tárgyalótermet, és lehangolódva pillantottam az órára, hogy még húsz percet kell ülnöm a folyosón.

Ilyenkor az ember nézelődik. Azt rögtön kiszúrni, hogy ki bírósági alkalmazott, és ki ügyfél. Egy idősebb hölgy a 30-as tárgyalótermet keresi. A 29-est már megtalálta, de a 30-as „eltűnt”. Megállít két bírósági alkalmazottat, de ők a vállukat vonogatják, és azt mondják, hogy az átépítés után már ők sem tudják, mi hol van, és körbe kellene már járni a felújított épületet, hogy újra képbe kerüljenek. Pedig a 30-as terem pár méterre van a sarkon túl - szóltam a hölgynek.

Jobbra egy sportosan öltözött férfi kiskocsira pakol ügyiratokat, hogy máshova költöztesse azokat. Közben nagy tisztelettel, már távolról köszön egy hölgynek, hogy „Jó napot kívánok!” (Egyszer felhívták a figyelmem, hogy ha bírónak köszönök, a „kívánok” nem maradhat el!) A hölgy elhalad előttem, a tekintete szinte szúr, biztos bíró. Később a sportos úrról kiderül, hogy ő is egy szigorú büntetőbíró, aki ha három évnél többet ítél, a rendőrséget automatikusan kihívja, ezzel segítve az elítélt „önkéntes” bevonulását.

Jobbra felbukkan egy páros. Egy hatalmas, jól megtermett, rabruhába öltözött férfit vezet egy rendőr rabláncban. Ártatlanság vélelme ide vagy oda, akaratlanul is össze-rezzenek. Igazi nehézfiú alkat. Nem állom meg, hogy ne nézzek a szemébe, mikor elmennek előttem. Hát... Aztán egy törekeny hölgy ugrik elé a folyosón, és gyengéden megpuszítja a marcona rabot. Családtagok veszik körbe együtt érezve vele fogságában. Utánuk ügyészek hada

érkezik lobogó talárban. Ez nehéz ügy lesz. Biztos, Mór után már a büntetőjogászok is jobban odafigyelnek...

Pár perccel fél kilenc előtt berohan a felperesek jogi képviselője. „Figyelj csak! Volt valami beadványotok, nem?” - kérdezi tőlem. „Igen volt.” - mondom. „Add már ide léci, mert a jelölt elhányta.” - kéri tőlem. „A jelölt?” - kérdezek vissza mosolyogva. „Mindegy, úgyis ráfogom!” - huncutkodik az ügyvéd.

Lassan befut a háromtagú tanácsból álló megyei bíróság minden bírája, majd megszólal a plafon, hogy tessenek befáradni ebben és ebben a perben. Pár nyilatkozat, majd a „más-előadni-valójuk-nincs” után a bíróság visszavonul tanácskozni. Mi kint a folyosón tárgyaljuk a jogásztársadalom ügyes-bajos dolgait, majd újra bemehetünk a tárgyalóterembe.

Egy kicsit izgulok. Most nyerek, vagy veszek? „... a megyei bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja...” - olvassa az elnök az ítéletet. Nos ez bukta. Bevallom, titokban másban reménykedtem. A rövid szóbeli indoklás nem győz meg. Nem is nagyon értem.

Kint gratulálok az ellenfél képviselőjének, ő pedig tesz egy kísérletet arra, hogy a perköltséget egyenesen neki küldjük. Hát ezt nem ígérhetem meg - mondom -, mint azt sem, hogy nem lesz felülvizsgálati kérelem.

Kicsit lehangolva megyek vissza a munkahelyemre, de nincs idő lera-gadni ennél az ügynél, mert nem-sokára következik egy másik tárgyalás. Egy munkaügyi per a munkaügyi bíróságon.

Erről is lehetne mesélni...

Tóth-Ábri Péter

Ádár havi ünnepek

„Aki belép Ádádba, örömei sokasodjanak!” - olvasható azon a táblán, amelyet Ádár hónapban szoktak a zsinagógákban az ajtó felé helyezni. Nem csak a tavasz beköszöntése köti az örömhöz ezt a hónapot, hanem Mózes születése és halálának évfordulója, illetve az egyik legvidámabb zsidó ünnep, a Purim.

A Nyíregyházi Zsidó Hitközségnél idén sem maradhattak el a közösségi alkalmak ezeken a jeles napokon. Zájin Ádár, azaz Ádár hó 7. napján Somos Péter hittestvérünk mondott beszédet Mózes rabénu tiszteletére, és a Nőegylet gondos-

kodott felejthetetlen ízű falsch-halról a megjelentek részére.

Purim ünnepén a szokásos megila-lájnolás és sláchmónesszel teli asztalok várták a hitközség tagjait, melyet szintén a Nőegyletnek köszönhetünk. Kertész Gábor hitközségi elnök ünnepköszöntő beszédét követően tájékoztatta a megjelenteket a hitközség gazdasági helyzetéről. A közgyűlés gazdasági tervet ellenben - a központi költségvetés ismeretének hiányában - nem tudott elfogadni, így egy újabb közgyűlés megtartására lesz szükség a későbbiek folyamán.

Az alábbiakban Somos Péter zá-

jin ádári beszédének részleteit közöljük.

Az ádár szó jelentése az akhád nyelvben borús, felhős. A második Szentély korának kezdetén a babiloni fogságból visszatérők hozták magukkal. Ez a hónap az esős évszak vége. Héberül az ádir (hatalmas) szóból származtatható. Ádáiban született és halt meg Mózes, akinek nagyságához nem fér kétség, és ugyancsak Ádáiban hatalmas fényvel telik meg a világ, mégpedig Purimkor, amikor a gyász örömbé fordul.

Egyes magyarázók a hádár (szépség, pompa) szóval hozzák kapcsolatba, mivel ebben a hónapban kezd a föld kiszabadulni a tél béklyóiból és tavaszi pompát ölteni. A természet megújulásával párhuzamot vonva mondják, hogy Ádár hónap a lélek gyógyulásának, regenerálódásának hava. Mások az ádár elnevezést az arameus ádrá szóból származtatják, melynek jelentése: csűr. Ebben a hónapban kezdték takarítani és rendbe tenni a csűröket.

Mózes, a nép első vezetője, különleges figura. Idegen kultúrában nevelkedett, a fáraó udvarában. Belső azonosulás, bátorság, a teljes és mély testvériség érzése nélkül nem lett volna képes osztozni népe sorsában. Azonosult a néppel, a jókkal és a rosszakkal egyaránt, ugyanakkor teljes mértékben azonosult az isteni tervvel is. Az említettek ellenére még valami jellemezte: a magány. A vezető magányossága, hiszen egyedül, segítség nélkül kellett a szó szoros értelmében sorsdöntő kérdésekben határozni. Ő volt az, aki Isten és az emberek között állt.

Mózes alakja ismert minden monotheista vallásban. Nem érdektelen megjegyezni, hogy a szamaritánusok őt tartják az egyetlen prófétának. Bár

Somos Péter: emlékezés Mózesről, akit mindenki elismer...

a zsidó vallás tiltja az emberábrázolást, a képzőművészet más vallású nagyjait megihlette a legnagyobb próféta. Legismertebb talán Michelangelo szobra, amely fején szarvakkal ábrázolja Mózeszt. Ennek igen egyszerű oka a Vulgata (az Ó- és Új-testamentum latin fordítása) pontatlan fordításában keresendő (keren=sugár, kárnám=szarv, azaz sugárgzó arc helyett szarvakkal ékesített)...

Mózes volt az, aki felemelte a zsidó nép önértékét azzal a biztatással, hogy Isten a maga népévé választotta ki, ő szentelte meg és tette kötelességévé, hogy a többiektől elkülönüljön. Mózes révén a zsidók önértéke beépült a vallásba, a hit alkotórészévé vált. És mivel tudjuk, hogy Isten, aki a zsidókat kiválasztotta és Egyiptomból kiszabadította, Mózeszt jelölte ki a küldetés teljesítésére, ki merjük jelteni: maga Mózes, ez az egyetlen ember teremtette meg a zsidóságot. Neki köszönheti ez a nép szívós életképességét.

Echád Há'am, a cionizmus egyik nagyja így ír: „Mose Ben Ámrám alakja nemzedékről nemzedékre él népünk szívében, hatása nemzeti létünkre a mai napig érezhető.“

Mózes születésének és halálának napja ismert, de sírjának helye ismeretlen. Ez az oka, hogy ezt a napot - zájin be'Ádár - Izraelben az ismeretlen sírban nyugvó katonák emléknapjává jelölték ki.

Mózes nem jutott el az Ígéret Földjére. Tévesen úgy tartják, azért, mert összetörte a kőtáblákat. Pedig a Tánácból egyértelműen kiderül: miután Czin pusztájában elfogyott a víz, „...felemelé Mózes az ő kezét, és megüté a kősziklát az ő vesszejével két ízben, és sok víz ömle ki, és ivék a gyülekezet és az ő barmai. És monda az Úr Mózesnek és Áronnak: mivelhogy nem hittetek nékem, hogy megdicsőítettek volna engem Izrael fiainak szemei előtt: azért nem viszitek be e közösséget a földre, amelyet adtam nékik.“

Zájin be'Ádár nem csak Mózeshez, de Purimhoz is kötődik. Hámán -

töröltessék ki a neve - sorsot vetett annak megállapítására, milyen nap kezdje meg Izrael népének kiirtását. Rendkívül megörült, mikor zájin Ádárt jelölte meg a sors, miután tudta, hogy ezen a napon halt meg Mózes. Bölcsseink szerint úgy okoskodott, hogy ha Mózes, ez a nagy ember nem volt halhatatlan, akkor a népét is el lehet pusztítani. Azt azonban nem tudta, hogy ugyanez a nap egyben Mózes születésének a napja. A két esemény - születés és halál - napjának megegyezésében bölcsseink

a zsidó nép fennmaradásának és elpusztíthatatlanságának jelképét látják. Hámán további megerősítést merített abból, hogy Ádár az akkoriban Niszántól kezdődő év utolsó hónapja volt. Azt nem tudta csak, hogy Izrael vége a kezdete egyben, s hogy „Necách Jiszrael lo jesáker ve'lo jenáchem“, azaz Izraelnek erőssége pedig nem hazudik, és semmit meg nem bán. Ma a zsidó államban ezt valamivel másként mondják: Izraelt csak elpusztítani lehet, legyőzni nem. ■

Slachmónesz és piremi gondolatok

Gyalu és úthenger

Reggel fél 6-kor kapcsoltam be a tévét, és bár nem szeretem a kényszeredett eufóriától áthatott reklámfilmeket, ezúttal mégis végignéztem egyet. V-gyalu, így hívják azt a zöldség- és gyümölcszeletelésre használható csodamasinát, amelyet egy német cég reklámozott. Egy darabig közömbösen néztem (a hiba természetesen bennem van), aztán az a rész következett, mikor az állítólag hamisított, hasonló rendeltetésű áruk silányságának bizonyítékeként ezeket az állítólag rosszabb minőségű portékákat előbb szemétre dobták, aztán egy úthenger szétlapította.

Sem eredeti, sem hamisított gyalut nem volt szerencsém kipróbálni. Lehet, hogy a másolatok valóban silányak, és ami nem első osztályú, nem kifogástalan, annak pusztulnia kell. Lehet, hogy e sorokat olvasva valaki azt mondja: persze, egy zsidó túlságosan érzékeny egy német reklámra. Mégis leírom: bennem visszatetszést keltett a rövidke film. Talán azért, mert rosszízű asszociációt ébresztett.

A hiba természetesen bennem van.

Meg azokban, akik miatt ez az asszociáció bevillanhat.

- SP -

Temetői

nyitvatartás és elérhetőség

Április 30-ig:
hétfő-csütörtök és vasárnap,
9.00-12.00 óra.

Május 1-től:
hétfő-csütörtök és vasárnap,
9.00-16.00 óra.

A temetői iroda telefonszáma:

06-30-318-4907

Sürgős esetben hívható:

Somos Péter

(06-30-490-0084)

Peszáchi imarend

Peszách I.:

minchá, mááriv:

április 2., hétfő, 18:00

sáchrít:

április 3., kedd, 8:30

Peszách II.:

minchá, mááriv:

április 3., kedd, 18:00

sáchrít:

április 4., szerda, 8:30

Peszách VII.:

minchá, mááriv:

április 8., vasárnap, 18:00

sáchrít:

április 9., hétfő, 8:30

Peszách VIII.:

minchá, mááriv:

április 9., hétfő, 18:00

sáchrít:

április 10., kedd, 8:30

Mázkir!

A régi sírkövek rossz állapota miatt felkérjük a temető látogatóit, hogy a helyreállítási munkálatok végeztéig kövessék a jelenlévő gondnok utasításait!